

Województwo
Śląskie

Załącznik do Uchwały Zarządu Województwa
Śląskiego Nr 206/145/VII/2026
z dnia 12.02.2026 r.

WSTĘPNY ZAKRES ZMIAN

w dokumencie

Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego
„Śląskie 2030”

Katowice, 2026

OPRACOWANO:

Departament Rozwoju i Transformacji Regionu (RT)
Referat Regionalne Centrum Analiz i Planowania Strategicznego (RCAS)
Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego (UMWSL)

SPIS TREŚCI

PRZESŁANKI AKTUALIZACJI	4
DOTYCHCZASOWE PRACE NAD AKTUALIZACJĄ STRATEGII	7
UWARUNKOWANIA KRAJOWE POLITYKI ROZWOJU.....	9
Koncepcja Rozwoju Kraju 2050 (KRK).....	9
Projekt Strategii Rozwoju Polski do 2035 roku (SRP)	10
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2035 – KSRR (wstępne założenia) 10	
WYZWANIA STRATEGICZNE POLITYKI REGIONALNEJ WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO PO ROKU 2030.....	11
RAMOWY ZAKRES ZMIAN.....	13
Diagnoza strategiczna.....	13
Krajowe Obszary Strategicznej Interwencji (OSI).....	14
Regionalne Obszary Strategicznej Interwencji (OSI)	15
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej, ustalenia oraz rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie .	17
Cele operacyjne, strategiczne, kierunki działań	17
ZAŁĄCZNIK	24

PRZESŁANKI AKTUALIZACJI

Strategia rozwoju województwa jest najważniejszym dokumentem samorządu województwa, określającym kierunki polityki rozwoju w perspektywie średnio- i długookresowej, wskazującym główne wyzwania, a także cele rozwojowe regionu do zrealizowania przez samorząd województwa oraz inne podmioty. Strategia jest punktem odniesienia dla innych dokumentów strategicznych, programowych i planistycznych na poziomie regionalnym oraz lokalnym. Dlatego tak ważne jest, żeby dokument spełniał nowe uwarunkowania prawne, a jego zapisy były integralne z założeniami strategicznymi na poziomie krajowym.

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” została przyjęta przez Sejmik Województwa Śląskiego 19 października 2020 roku uchwałą nr VI/24/1/2020. Konieczność aktualizacji obecnie obowiązującej strategii rozwoju województwa wynika z zapisów ustawy z dnia 15 lipca 2020 roku o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw, która wprowadziła obowiązek uwzględnienia w strategiach rozwoju województwa m.in.:

- **modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej,**
- **ustaleń oraz rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie.**

Zgodnie z nowelizacją ustawy o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw dostosowanie zapisów strategii rozwoju województwa do nowych wymogów ustawowych powinno nastąpić do 31 grudnia 2026 roku pod rygorem utraty mocy strategii.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej jest nowym elementem strategii rozwoju i ma być jej integralną częścią oraz odnosić się do jej całej treści. Ma prezentować pożądaną kierunki rozwoju przestrzennego regionu w określonym przez strategię horyzoncie czasu. Powinien uwzględniać zmiany, jakie pojawią się w przestrzeni, by zrealizować wyznaczone cele strategiczne oraz osiągnąć efekty tych celów.

Ponadto, zgodnie z art. 11 ust. 1e ustawy o samorządzie województwa, strategia rozwoju województwa podlega aktualizacji, jeżeli wymaga tego sytuacja społeczna, gospodarcza lub przestrzenna województwa, albo gdy jest to konieczne dla zachowania jej spójności ze średniookresową strategią rozwoju kraju lub krajową strategią rozwoju regionalnego.

Ważnym aspektem wpływającym na potrzebę aktualizacji regionalnej strategii rozwoju jest więc również zaawansowanie prac nad opracowaniem kluczowych krajowych dokumentów strategicznych, tj.:

- **Koncepcji Rozwoju Kraju 2050 (dokument przyjęty przez Radę Ministrów 25.07.2025),**
- **Strategii Rozwoju Polski do 2035 r. (obecnie dostępny jest projekt dokumentu, który był przedmiotem konsultacji społecznych),**
- **Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2035 (prowadzone prace w latach 2025-2026).**

Przesłanką aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” jest również **sytuacja geopolityczna** i długotrwałe napięcia w Europie oraz na świecie, **wojna rosyjsko-ukraińska** i konieczność wzmocnienia obronności w zakresie ochrony ludności cywilnej oraz podwójnego wykorzystania infrastruktury, **konflikt na Bliskim Wschodzie** oraz zaostrzenie globalnej walki gospodarczej między mocarstwami czy też trwający w dalszym ciągu proces **transformacji** w województwie śląskim.

Pod względem istotności wojna w Ukrainie miała i ma niezwykle istotny wpływ na polską gospodarkę i stanowi ogromne wyzwanie dla gospodarek europejskich, generując różnorodne skutki i wpływy zarówno w wymiarze ekonomicznym, jak i politycznym.

Pod względem gospodarczym to również niespotykana dotąd w tej skali **migracja** zewnętrzna widoczna również w województwie śląskim. W związku z migracją przybywa potencjalnych pracowników, którzy znajdują zatrudnienie zarówno w MŚP jak i w przemyśle jednak wymagają podniesienia kwalifikacji zawodowych, unifikacji uprawnień czy podniesienia kompetencji językowych.

Kolejnym powodem aktualizacji dokumentu (zgodnie z art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju) jest konieczność rozszerzenia części diagnostycznej dokumentu o analizę sytuacji **klimatyczno-środowiskowej**.

Strategia rozwoju województwa zgodnie z art. 11 ust. 1c ustawy o samorządzie województwa zawiera wnioski z diagnozy, o której mowa w art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, przygotowanej na potrzeby tej strategii.

Samorząd Województwa Śląskiego przystąpił do aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Uchwałą Sejmiku Województwa Śląskiego nr VII/4/9/2024 z dnia 27 sierpnia 2024 r. w sprawie określenia zasad, trybu i harmonogramu prac nad aktualizacją Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”. Planowane przyjęcie zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa przez Sejmik Województwa Śląskiego nastąpi do końca 2026 r.

W ramach prac nad aktualizacją Strategii zastosowanie mieć będą w szczególności następujące zasady:

Partnerstwa i współpracy – gwarantująca, że polityka regionalna województwa śląskiego będzie prowadzona przy współpracy licznych zaangażowanych aktorów regionalnych, w oparciu o zawiązywanie trwałych relacji opartych na zaufaniu i ukierunkowanych na świadome i ustrukturyzowane współdziałanie ludzi, instytucji i organizacji na rzecz rozwoju społeczeństwa obywatelskiego oraz zapobieganiu wszelkim formom wykluczenia.

Podejścia terytorialnego – polegająca na dopasowaniu interwencji do specyfiki danego obszaru, tak aby precyzyjnie odpowiadała ona na różnorodne potrzeby rozwojowe tego terytorium i wykorzystywała endogeniczny potencjał zasobów lokalnych i regionalnych; uwzględnianiu różnicowań terytorialnych na wszystkich etapach procesu planowania.

Koncentracji terytorialnej i tematycznej – ukierunkowująca interwencję w ramach polityki na rzecz wsparcia ograniczonej liczby terytoriów i skoncentrowaniu zasobów, środków i działań na ograniczonej liczbie dziedzin wsparcia.

Spójności – zakładająca zgodność dokumentów strategicznych i planistycznych z krajowymi oraz europejskimi dokumentami programowymi.

Podejmowania decyzji w oparciu o dowody – polegająca na prowadzeniu polityki w oparciu o zdobyte doświadczenia, zgromadzone dane, wnioski, rekomendacje, ocenę jej efektywności oraz prowadzone analizy prospektywne.

Zrównoważonego rozwoju – zakładająca, że rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, będzie odbywać się z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno obecnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń.

Zrównoważonego inwestowania – zakładająca osiągnięcie możliwie jak najlepszych efektów przy jak najmniejszej presji na środowisko i przestrzeń w tym wtórne użytkowanie przestrzeni w procesach inwestycyjnych.

Prewencji (zapobiegania) – przeciwdziałająca negatywnym skutkom dla środowiska już na etapie planowania (cele środowiskowe osiąga się przez działania wyprzedzające).

Korzystnego bilansu transformacji – zakładająca, iż bilans działań restrukturyzacyjnych powinien być dodatni porównując elementy dodawane z działaniami likwidacyjnymi, zgodnie z regułami sprawiedliwej transformacji “just transition”.

Subsydiarności – zakładająca, że każde działanie powinno być zaprogramowane i realizowane na możliwie najniższym, ale jednocześnie efektywnym dla danego zagadnienia, poziomie administracyjnym.

DOTYCHCZASOWE PRACE NAD AKTUALIZACJĄ STRATEGII

Proces aktualizacji strategii rozpoczął się 27 sierpnia 2024 roku, po przyjęciu przez Sejmik Województwa Śląskiego uchwały Nr VII/4/9/2024 określającej zasady, tryb i harmonogram prac.

Od 6 września do 31 października 2024 roku przeprowadzono wstępne konsultacje społeczne. W ich ramach odbyła się konferencja otwierająca (3 października 2024 r.), a także szereg spotkań warsztatowych:

- 25 października 2024 r. – obszar społeczny,
- 7 listopada 2024 r. – obszar środowiskowy,
- 18 listopada 2024 r. – obszar gospodarczy,
- 21 listopada 2024 r. – obszar przestrzenny.

W dniach 14-15 listopada 2024 roku zorganizowano badania focusowe (FGI) z przedstawicielami samorządów, przedsiębiorców, organizacji branżowych i świata nauki, dotyczące wyzwań transformacji i polityki klimatycznej do 2050 roku. Podobny temat poruszono podczas panelu obywatelskiego 16 listopada 2024 roku, skupiającego się na branżach dotkniętych skutkami transformacji. 27 listopada 2024 roku przeprowadzono ankietę delficką wśród członków Zespołu ds. Wdrażania i Monitoringu Strategii.

Następnie, 6 grudnia 2024 r., odbył się warsztat wizyjny z udziałem Konsultanta ds. Aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” oraz ekspertów z różnych obszarów.

W 2025 roku kontynuowano działania:

- 29 stycznia 2025 r. – ankietę delficką dla ekspertów z warsztatów branżowych, Forum współpracy z uczelniami oraz Regionalnej Strategii Innowacji,
- 18 lutego 2025 r. – ankietę delficką dla członków Wojewódzkiej Komisji Urbanistyczno-Architektonicznej,
- 6 marca 2025 r. – spotkanie z Forum współpracy z uczelniami,
- 28 marca 2025 r. – spotkanie z Wojewódzką Komisją Urbanistyczno-Architektoniczną,

Na przełomie kwietnia i maja 2025 r. przeprowadzono badanie ankietowe dla licealistów i studentów nt. jakości życia i wizerunku regionu, tj.: „Województwo śląskie oczami studentów – miejsce na studia, pracę i życie” oraz „Województwo śląskie oczami uczniów klas maturalnych – miejsce na studia, pracę i życie”.

W maju 2025 roku odbyła się seria warsztatów subregionalnych, które umożliwiły poznanie opinii i postulatów jednostek samorządu terytorialnego województwa śląskiego w zakresie przyszłych ustaleń strategicznych:

- 9 maja 2025 r. – subregion południowy (miejsce warsztatu: Bielsko-Biała),
- 12 maja 2025 r. – Górnośląsko-Zagłębiowska Metropolia (miejsce warsztatu: Katowice),
- 16 maja 2025 r. – subregion zachodni (miejsce warsztatu: Rybnik),
- 19 maja 2025 r. – subregion północny (miejsce warsztatu: Częstochowa),
- 22 maja 2025 r. – subregion centralny (otoczenie GZM, miejsce warsztatu: Katowice).

Ponadto we wrześniu 2025 roku zlecono opracowanie dwóch ekspertyz dotyczących aspektów miejskich w regionie, tj.: Mieszkalnictwa w miastach oraz Rolnictwa miejskiego w województwie śląskim.

Kolejnym etapem prac była seria jesiennych warsztatów, tj.:

- 2 października 2025 r. – posiedzenie Grupy Roboczej ds. Realizacji Zasady Partnerstwa,
- 13 października 2025 r. – warsztat z przedsiębiorcami dotyczący uwarunkowań i kierunków wsparcia rozwoju gospodarczego regionu,
- 23 października 2025 r. – warsztaty ze studentami uczelni wyższych województwa śląskiego,
- 29 października 2025 r. – posiedzenie Regionalnej Rady ds. Sprawiedliwej Transformacji,
- 4 listopada 2025 r. – warsztat z przedstawicielami NGO, Rady Działalności Pożytku Publicznego Województwa Śląskiego, Śląskiej Rady ds. Seniorów, Wojewódzkiej Społecznej Rady do spraw Osób Niepełnosprawnych,
- 18-19 listopada 2025 r. – warsztat z Radnymi Sejmiku Województwa Śląskiego,
- 28 listopada 2025 r. - warsztat z Wojewódzką Komisją Urbanistyczno-Architektoniczną
- 5 grudnia 2025 r. – posiedzenie Zespołu ds. Wdrażania i Monitoringu Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego.

Pozostałe prace analityczne prowadzone sukcesywnie przez Departament RT:

- opracowanie pt. „Wyzwania strategiczne polityki regionalnej województwa śląskiego po roku 2030”,
- Ocena realizacji działań polityki regionalnej w ramach Obszarów Strategicznej Interwencji/Monitoring Obszarów Strategicznej Interwencji ujętych w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”,
- Procesy suburbanizacyjne w gminach województwa śląskiego,
- Analiza możliwości delimitacji gmin województwa śląskiego w zakresie jakości powietrza,
- Aktualizacja metodologii wyznaczania OSI funkcjonalnego dla województwa śląskiego,
- Analiza wsparcia terenów przemysłowych, zdewastowanych, zdegradowanych w województwie śląskim,
- Siła i zasięg oddziaływania ośrodków akademickich województwa śląskiego,
- Lokalne Ośrodki Rozwoju w województwie śląskim – analiza potencjału i obszarów funkcjonalnych,
- opracowanie diagnozy strategicznej województwa,
- opracowanie Koncepcji modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa śląskiego.

UWARUNKOWANIA KRAJOWE POLITYKI ROZWOJU

Aktualizacja Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego wynika z konieczności dostosowania jej do nowych krajowych dokumentów strategicznych, takich jak długookresowa Koncepcja Rozwoju Kraju 2050, projekt Strategii Rozwoju Polski do 2035 oraz przygotowywana Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego. Wyznaczają one ramy polityki państwa i kierunki działań regionalnych, które powinny zostać uwzględnione w aktualizacji SRW.

Koncepcja Rozwoju Kraju 2050 (KRK)

Koncepcja Rozwoju Kraju 2050 (KRK 2050) to dokument wizyjny, który jest kierunkowskazem w zarządzaniu rozwojem Polski. Koncepcja jest dokumentem łączącym planowanie społeczno-gospodarcze z przestrzennym.

Kluczowe wyzwanie 1: Transformacja społeczna sprzyjająca wszystkim grupom społecznym

– rozwój edukacji, lepsze perspektywy dla młodych, przeciwdziałanie skutkom starzenia się społeczeństwa.

Kluczowe wyzwanie 2: Nowoczesna gospodarka respektująca środowisko naturalne i klimat

– transformacja energetyczna, ochrona środowiska i kapitału naturalnego, wykorzystanie potencjału nowych technologii.

Kluczowe wyzwanie 3: Odporne państwo z silną pozycją w Europie i na świecie

– bezpieczeństwo, cyberbezpieczeństwo, wzmocnienie instytucji i lokalnych więzi gospodarczych.

Kluczowe wyzwanie 4: Zrównoważona przestrzeń uwzględniająca potrzeby człowieka i środowiska

– ograniczenie chaotycznej zabudowy, policentryczny rozwój, wsparcie obszarów wiejskich i mniejszych miast.

Najważniejsze kierunki wynikające z KRK:

- wzmocnienie zarządzania państwem, integracja danych i większa rola samorządów,
- uwzględnienie globalnych wyzwań klimatycznych i społecznych,
- zwiększenie odporności państwa dzięki inwestycjom w technologie, energetykę i infrastrukturę,
- podniesienie znaczenia planowania przestrzennego i zasad zrównoważonego rozwoju,
- transformacja edukacji, energetyki, gospodarki i nauki,
- budowanie spójności społecznej i przeciwdziałanie nierównościom,
- reforma finansów publicznych zapewniająca stabilność i efektywność.

Projekt Strategii Rozwoju Polski do 2035 roku (SRP)

Strategia Rozwoju Polski do 2035 r. (SRP) to kluczowy dokument określający priorytety rozwojowe państwa na nadchodzącą dekadę. Jej fundamentem jest poszukiwanie równowagi między konkurencyjnością gospodarki, spójnością społeczną i terytorialną oraz bezpieczeństwem kraju.

Cel horyzontalny: Zrównoważony rozwój terytorialny oparty na policentrycznej sieci osadniczej.

Cel strategiczny 1: Łagodzenie zmian demograficznych i adaptacja do nich.

Obejmuje m.in.: zwiększanie dostępności mieszkań, wsparcie rodzin, odpowiedzialną politykę migracyjną, włączający rynek pracy oraz działania na rzecz zdrowia i aktywnego starzenia.

Cel strategiczny 2: Tworzenie warunków dla konkurencyjnej i sprawiedliwej gospodarki, z poszanowaniem dla środowiska i klimatu.

Priorytety dotyczą: podnoszenia kompetencji, rozwoju infrastruktury, wspierania innowacji i przemysłu, transformacji energetycznej, ochrony środowiska oraz poprawy jakości życia.

Cel strategiczny 3: Wzmocnienie bezpieczeństwa, odporności i sprawności państwa.

Obejmuje: wzrost znaczenia Polski na arenie międzynarodowej, rozwój potencjału obronnego, odporność na kryzysy, bezpieczeństwo żywnościowe i sprawną administrację.

Realizacja powyższych celów będzie odbywać się m.in. poprzez działania realizowane w ramach Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI). Pełna lista krajowych OSI znajduje się w Załączniku w Tabeli 3:

- OSI otoczenia Centralnego Portu Komunikacyjnego,
- OSI transformacji energetycznej,
- OSI elektrowni jądrowej i morskiej energetyki wiatrowej,
- OSI odporności i rozwoju obszarów przy zewnętrznej granicy UE,
- OSI wsparcia dla policentrycznej sieci miast i ich obszarów funkcjonalnych,
- OSI wsparcia dla obszarów wiejskich wymagających większego włączenia w procesy rozwojowe.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2035 – KSRR (wstępne założenia)

Nowy dokument Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego określi model prowadzenia polityki regionalnej państwa do 2035 r., w tym jej zasady, cele oraz instrumenty. Obecnie zaproponowano 4 cele polityki regionalnej, na których zostaną oparte prace nad dokumentem KSRR.

Cel strategiczny 1

Wzmacnianie konkurencyjności terytorialnej poprzez rozwój gospodarki opartej na wiedzy, technologiach i wysokiej produktywności, a także zwiększanie atrakcyjności regionów jako miejsc tworzenia nowoczesnych i zaawansowanych działalności gospodarczych.

Cel strategiczny 2

Zmniejszanie nieakceptowalnych społecznie zróżnicowań w zakresie dostępu do dobrej jakości miejsc pracy oraz podstawowych usług i dóbr publicznych.

Cel strategiczny 3

Wzmacnianie odporności terytorialnej na różnego typu szoki i zagrożenia: klimatyczne, energetyczne, związane z bezpieczeństwem żywnościowym oraz obronnością.

Cel strategiczny 4

Zwiększenie efektywności zarządzania rozwojem terytorialnym.

WYZWANIA STRATEGICZNE POLITYKI REGIONALNEJ WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO PO ROKU 2030

Na potrzeby aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” dokonano wskazania aktualnych wyzwań rozwojowych dla województwa śląskiego. Wyzwania i trendy polityki regionalnej województwa śląskiego zostały opracowane na podstawie ekspertyz, publikacji naukowych, warsztatów, konsultacji jak i materiałów roboczych powstałych w ramach opracowania Koncepcji Rozwoju Kraju KRK 2050. Przygotowany materiał jest jednym z elementów pozwalających na wypracowanie celów i kierunków rozwojowych województwa śląskiego. Wyzwania dla województwa śląskiego zidentyfikowano w trzech obszarach:

SPOŁECZEŃSTWO I DEMOGRAFIA

- Zmniejszenie spadku ludności.
- Wsparcie dla starzejącego się społeczeństwa.
- Redukcja nierówności społecznych.
- Świadome korzystanie z mediów społecznościowych.
- Skuteczne zarządzanie na różnych poziomach.

GOSPODARKA I ENERGIA

- Zrównoważony rozwój gospodarczy.
- Odporność łańcuchów dostaw.
- Rosnący popyt na innowacje.
- Zarządzanie sytuacjami kryzysowymi.
- Cyfryzacja gospodarki.
- Zmiany na rynku pracy.
- Transformacja sektora energetycznego.

ŚRODOWISKO I PRZESTRZEŃ

- Metropolizacja i rozwój miast.
- Efektywna ochrona środowiska.
- Rozwój zrównoważonej mobilności.
- Adaptacja do zmian klimatycznych.
- Poprawa jakości przestrzeni publicznej.

Postępujące procesy depopulacji, starzenia się społeczeństwa i migracji powodują zmianę struktury społecznej, gospodarczej i kulturowej regionu. Równocześnie wzrost polaryzacji społecznej i politycznej wynikającej m.in. ze skutków wdrażania polityki klimatycznej UE powoduje eskalację konfliktów o różnorodnym charakterze kulturowym, ekonomicznym czy politycznym. Natomiast pogłębiająca się wielobiegunowość świata wraz z rozwojem ponadnarodowych struktur rządzenia wpływa na systemy rządzenia na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym.

Zrównoważony i konkurencyjny rozwój gospodarczy wymaga przeprowadzenia realnej i głębokiej zmiany profilu działalności gospodarczej, na rzecz tworzenia nowoczesnej, zielonej i zasobooszczędnej gospodarki opartej na GOZ. Niższy poziom pracochłonności nowoczesnych gospodarek, w tym rozwój technologii zastępujących człowieka, oznacza potrzebę zarówno przekwalifikowania pracowników jak i tworzenia nowych miejsc pracy w branżach związanych z zieloną i innowacyjną gospodarką. Postępująca cyfryzacja przekształca tradycyjne modele

biznesowe i sposoby prowadzenia działalności. Firmy coraz częściej wykorzystują nowoczesne technologie, takie jak sztuczna inteligencja, analiza danych, Internet rzeczy, aby zoptymalizować swoje procesy, zwiększyć efektywność i konkurować w dynamicznym otoczeniu rynkowym. Zapewnienie odpowiedniego poziomu zabezpieczeń przed atakami hybrydowymi oraz przestępczością cybernetyczną będzie miało kluczowe znaczenie dla bezpieczeństwa oraz stabilnego funkcjonowania gospodarek narodowych i regionalnych.

Zmiany klimatu to kluczowy trend wpływający na wszystkie aspekty życia społeczno-gospodarczego, co powoduje konieczność adaptowania się do jego zmian przy jednoczesnym ograniczaniu antropopresji na środowisko. W celu ograniczenia skutków kryzysu środowiskowego konieczny jest wzrost powierzchni terenów zielonych oraz zmiana podejścia społecznego i uznanie obszarów chronionych za kapitał sprzyjający rozwojowi regionu. Odpowiedzialne gospodarowanie przestrzenią, w tym przeciwdziałanie rozlewaniu się miast, zmniejsza presję na środowisko, zwiększa dostępność do usług publicznych, co wiąże się z ograniczeniem kosztów indywidualnych i wydatków publicznych.

Procesy metropolizacji wiążą się z koniecznością rozwoju współpracy i usieciowienia oraz kreowania przyjaznego środowiska dla przepływu idei, pomysłów i myśli. Istotnym aspektem rozwoju miast jest również mobilność przestrzenna, która na tych obszarach jest znacznie większa niż na peryferiach i stale wzrasta. Wzrost mobilności ludzi przekłada się na szybko rosnącą liczbę pojazdów osobowych i tym samym zwiększenie zanieczyszczenia środowiska oraz przestrzeni. Ponadto rosnące potrzeby transportowe generują większą konkurencję w dostępie do coraz bardziej ograniczonych zasobów. Z drugiej strony w wymiarze przestrzennym w wyniku postępujących procesów urbanizacji dochodzi do rozrastania się miast, czyli tzw. suburbanizacji. W przypadku centralnej części województwa śląskiego dochodzi do tzw. suburbanizacji wewnętrznej polegającej na przemieszczaniu się ludności z dzielnic śródmiejskich w stronę stref zewnętrznych, tym samym wypełnia się zabudową mieszkaniową obszary, które do tej pory pełniły inne funkcje (np. rolniczą, nieużytków poprzemysłowych).

RAMOWY ZAKRES ZMIAN

Na podstawie dotychczasowych działań określony został ramowy układ Strategii Rozwoju Województwa, który będzie uwzględniał zapisy dokumentów krajowych i europejskich oraz wyniki prac warsztatowych, ekspertyz, analiz jak również prowadzonych konsultacji społecznych.

Z uwagi na to, że część dokumentów na poziomie krajowym jest na etapie projektu, zakres zmian w aktualizowanym dokumencie strategii może ulec częściowo zmianie. Każdy z komponentów Strategii – w szczególności diagnoza strategiczna, obszary strategicznej interwencji (OSI) oraz cele operacyjne wraz z kierunkami działań – zostaną ponownie szczegółowo przeanalizowane.

Diagnoza strategiczna

Diagnoza zostanie opracowana na nowo i polegać będzie nie tylko na aktualizacji danych statystycznych do najnowszych, ale przede wszystkim na analizie głównych trendów, prognoz, wyników badań, analiz jakościowych i ilościowych realizowanych poza statystyką publiczną badających nowe zjawiska w obszarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Opracowanie diagnozy będzie opierać się na szerokim wykorzystaniu narzędzi graficznych, takich jak mapy, wykresy i tabele. Dodatkowo, istotnym źródłem informacji będą dane statystyczne pozyskane z zasobów europejskich, krajowych i regionalnych.

Skrócona wersja diagnozy zawierająca kluczowe wnioski będzie jak do tej pory częścią aktualizowanej strategii. Diagnoza zostanie uporządkowana według pięciu głównych obszarów tematycznych:

- gospodarczego,
- społecznego,
- przestrzennego,
- środowiskowego i klimatycznego,
- transformacyjnego

Do nowo opisywanych obszarów należeć będzie klimat, transformacja oraz bezpieczeństwo publiczne. W diagnozie zostanie również pogłębiona analiza w zakresie obszarów wiejskich z uwagi m.in. na wyodrębnienie osobnego OSI wsparcia dla tych obszarów w Strategii Rozwoju Polski do 2035 r. Zakres tematyczny poszczególnych 5 obszarów diagnozy społeczno-gospodarczej znajduje się w Załączniku w tabeli 5.

Krajowe Obszary Strategicznej Interwencji (OSI)

Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) to obszary kraju, do których zostanie skierowana szczególna interwencja państwa w związku z występującymi tam barierami lub potencjałami rozwojowymi. Interwencja ta może mieć charakter finansowy, regulacyjny oraz doradczy.¹ OSI wyznaczone w Strategii Rozwoju Polski do 2035 r. istotne dla województwa śląskiego wraz z zasięgiem terytorialnym zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 1. Krajowe Obszary Strategicznej Interwencji do 2035 r. dotyczące województwa śląskiego.

NAZWA OSI	ZASIĘG	CEL INTERWENCJI
TRANSFORMACJI ENERGETYCZNEJ	Gminy, w których w związku z transformacją energetyczną może nastąpić skokowe zmniejszenie liczby miejsc pracy i problemy środowiskowe. M. Bielsko-Biała, m. Bytom, m. Chorzów, m. Dąbrowa Górnicza, m. Gliwice, m. Jastrzębie-Zdrój, m. Jaworzno, m. Katowice, m. Mysłowice, m. Piekary Śląskie, m. Ruda Śląska, m. Rybnik, m. Siemianowice Śląskie, m. Sosnowiec, m. Świętochłowice, m. Tychy, m. Zabrze, m. Żory, powiaty: będziński, bielski, bieruńsko-lędziński, cieszyński, gliwicki, lubliniecki, mikołowski, pszczyński, raciborski, rybnicki, tarnogórski, wodzisławski, zawierciański i żywiecki.	Łagodzenie społecznych, gospodarczych i środowiskowych skutków wygaszanych kopalń i elektrowni węglowych oraz zapewnienie nowych źródeł energii.
WSPARCIA DLA POLICENTRYCZNEJ SIECI MIAST I ICH OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH	Metropolia Katowice; krajowe aglomeracje miejskie: Bielsko-Biała, Częstochowa, Aglomeracja Rybnicka; ośrodki subregionalne: Cieszyn, Zawiercie, Racibórz wraz z obszarami funkcjonalnymi.	Definiowany indywidualnie w zależności od potencjałów i potrzeb poszczególnych miast i ich obszarów funkcjonalnych.
WSPARCIA DLA OBSZARÓW WIEJSKICH WYMAGAJĄCYCH WIĘKSZEGO WŁĄCZENIA W PROCESY ROZWOJOWE	Obszary wiejskie, które w perspektywie realizacji Strategii będą wymagały szczególnego wsparcia m.in. ze względu na procesy demograficzne. Powiaty: będziński, kłobucki, myszkowski, raciborski, wodzisławski, zawierciański.	Tworzenie warunków dla zapewnienia żywotności obszarów wiejskich, budowa odporności na kryzysy oraz adaptacja do procesu dezagrarnizacji i zmian demograficznych.

Źródło: Strategia Rozwoju Polski do 2035 r. Projekt średniookresowej strategii rozwoju kraju do konsultacji publicznych.

Powyższe OSI zostaną ujęte w aktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego. Ponadto, zgodnie z zapisami Strategii Rozwoju Polski, w strategii rozwoju województwa zostaną uzupełnione pozostałe ośrodki, kluczowe dla policentrycznego charakteru regionu i kształtowanej polityki rozwoju. Dodatkowo, w oparciu o aktualnie prowadzone analizy, zostaną uzupełnione obszary funkcjonalne miast.

¹ Strategia Rozwoju Polski do 2035 r. Projekt średniookresowej strategii rozwoju kraju do konsultacji publicznych. Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej, Warszawa 2025 r.

Regionalne Obszary Strategicznej Interwencji (OSI)

W obowiązującej Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” – Zielone Śląskie zostały wskazane Regionalne Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) w ujęciu funkcjonalnym i tematycznym. Pierwsza grupa obszarów została wyznaczona z punktu widzenia organizacji procesów rozwojowych oraz podstawowych typów ośrodków osadniczych. Pierwszy typ OSI tworzą więc subregiony, Metropolia Górnośląska, Aglomeracje, Lokalne Ośrodki Rozwoju, a także Bezpośrednie Otoczenie Metropolii Górnośląskiej (BOMG), Bezpośrednie Otoczenie Aglomeracji (BOA).

Druga grupa obszarów strategicznej interwencji została wyznaczona na podstawie zidentyfikowanych największych problemów i potencjałów zarysowanych w diagnozie strategicznej województwa oraz przesłanek płynących z otoczenia krajowego i europejskiego, w tym związanego z polityką energetyczno-klimatyczną. W ramach drugiej grupy OSI zidentyfikowano 5 obszarów, które przyporządkowano do dwóch grup:

Obszary konkurencyjne:

- Ośrodki wzrostu;
- Obszary cenne przyrodniczo.

Obszary problemowe:

- Gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza;
- Gminy w transformacji górniczej;
- Gminy tracące funkcje społeczno-gospodarcze.

Na obecnym etapie prac planowane jest, co do zasady, utrzymanie zapisów dotyczących regionalnych OSI funkcjonalnych, zawartych w obowiązującej strategii rozwoju województwa. Natomiast zakłada się drobne zmiany, związane z aktualizacją delimitacji obszarów funkcjonalnych i wynikające z ustaleń średniookresowej strategii rozwoju kraju.

W przypadku OSI w ujęciu tematycznym, poniżej przedstawiono najważniejsze wnioski z dotychczas przeprowadzonych prac ewaluacyjnych.

Tabela 2. Regionalne Obszary Strategicznej Interwencji województwa śląskiego.

NAZWA OBOWIĄZUJĄCEGO OSI	RODZAJ OSI	PROPOZYCJE ZMIAN W AKTUALIZOWANYM DOKUMENCIE
OŚRODKI WZROSTU	konkurencyjne	Rezygnacja z OSI Ze względu na wielowskaźnikową metodologię wyznaczania OSI <i>Ośrodki wzrostu</i> zidentyfikowano znaczące utrudnienia zarówno w procesie samego zakresu wsparcia jak i oceny skuteczności interwencji. Ponadto ośrodki wzrostu będą wspierane w ramach OSI funkcjonalnych (tj. metropolii i aglomeracji). W związku z powyższym planowana jest rezygnacja ze wsparcia omawianego obszaru w dotychczasowej formule.
OBSZARY CENNE PRZYRODNICZO	konkurencyjne	Utrzymanie OSI Ze względu na istotność obszarów chronionych, w tym ich wpływu na zobowiązania wynikające z

NAZWA OBOWIĄZUJĄCEGO OSI	RODZAJ OSI	PROPOZYCJE ZMIAN W AKTUALIZOWANYM DOKUMENCIE
		prowadzonej polityki UE w zakresie odbudowy zasobów przyrodniczych, planowane jest kontynuowanie wsparcia wskazanego zakresu z poziomu regionalnego. Jednocześnie mając na uwadze, że znaczący odsetek gmin województwa śląskiego charakteryzuje się stopniem przeciętnym, niskim lub wręcz brakiem walorów przyrodniczych, planowane jest również wsparcie poprawy i odbudowy szeroko rozumianych zasobów przyrodniczych regionu na obszarach nie objętych ochroną prawną.
GMINY Z PROBLEMAMI ŚRODOWISKOWYMI W ZAKRESIE JAKOŚCI POWIETRZA	problemowe	Utrzymanie OSI Ze względu na skalę potrzeb i ograniczenia czasowe w zakresie wdrażania założeń polityki energetyczno-klimatycznej UE, w tym nowe ambitne poziomy dopuszczalne m.in. dla stężeń średniorocznych pyłu zawieszonego PM_{2,5} oraz stężeń średniorocznych PM₁₀ od 2030 roku, planowane jest dalsze wsparcie działań związanych z poprawą jakości powietrza w województwie śląskim.
GMINY W TRANSFORMACJI GÓRNICZEJ	problemowe	Utrzymanie OSI Mając na uwadze skalę wyzwań związanych z procesem transformacji regionu, w tym związanych z redukcją zatrudnienia w sektorze wydobywczym oraz zagospodarowaniem terenów pogórnich, planowane jest dalsze wsparcie gmin, w których występują lub będą występowały skutki prowadzonych działań.
GMINY TRACĄCE FUNKCJE SPOŁECZNO-GOSPODARCZE	problemowe	Rezygnacja z OSI Ze względu na wielowskaźnikową metodologię wyznaczania OSI <i>Gminy tracące funkcje społeczno-gospodarcze</i> zidentyfikowano znaczące utrudnienia zarówno w procesie samego zakresu wsparcia jak i oceny skuteczności interwencji. W związku z powyższym planowana jest rezygnacja ze wsparcia omawianego obszaru w dotychczasowej formule. Możliwe ewentualne wsparcie w ramach OSI funkcjonalnych. Dodatkowo, na obecnym etapie prac nie jest planowane wsparcie miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze i obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją na poziomie kraju, a w związku tym nie występuje

NAZWA OBOWIĄZUJĄCEGO OSI	RODZAJ OSI	PROPOZYCJE ZMIAN W AKTUALIZOWANYM DOKUMENCIE
		konieczność uzupełnienia prowadzonych działań na poziomie regionalnym i włączenia ich w mechanizm wsparcia.

Źródło: opracowanie własne.

Należy uzupełnić, że powyższych zapisów nie należy rozumieć w kategorii rozstrzygnięć, ponieważ ostateczne decyzje zarówno w przypadku OSI funkcjonalnych jak i tematycznych zostaną podjęte po zakończeniu prac delimitacyjnych jak również po przeprowadzeniu cyklu warsztatów z interesariuszami i zakończeniu procesu konsultacji społecznych.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej, ustalenia oraz rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie

Zintegrowanie myślenia strategicznego z ujęciem przestrzennym to jedna z kluczowych przesłanek aktualizacji strategii. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej (model SFP) będzie nowym elementem strategii rozwoju stanowiącym jej integralną część oraz korespondującym z ustaleniami strategicznymi, celami i kierunkami. Model SFP będzie składał się z części graficznej oraz opisowej (uszczegóławiającej).

Zakłada się, że model będzie mieć charakter prospektywny – oprócz przedstawienia stanu obecnego uwzględni obszary i elementy, które będą istotne dla realizacji kierunków rozwoju i zmian wynikających z realizacji celów, w oparciu o identyfikowane potencjały i deficyty regionu.

Wraz z opisem ustaleń i rekomendacji wskaże pożądane kierunki rozwoju przestrzennego regionu w perspektywie średniookresowej i długookresowej.

Model będzie składał się z mapy głównej o zgeneralizowanym charakterze oraz map uszczegóławiających stanowiących submodele tematyczne, ukierunkowane na kluczowe wyzwania i cele rozwojowe. Model wskaże obszary o największej dynamice zmian i potrzebie koordynacji realizowanych wobec nich polityk sektorowych oraz kluczowe potencjały wymagające ochrony, zintegrowanego planowania i zrównoważonej polityki zmian.

W ramach prac nad modelem SFP zastosowane zostaną narzędzia analizy statystycznej, analizy przestrzennej, w tym GIS.

Ważnym elementem przestrzennego wymiaru Strategii będzie również określenie ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie, które będą uzupełnieniem graficznej części modelu. Zakłada się, że będą one pomostem pomiędzy polityką strategiczną wyrażoną w Strategii a polityką przestrzenną zawartą w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego. Sam model będzie punktem odniesienia dla samorządów lokalnych, stanowiąc dla nich ramy planowania strategicznego i przestrzennego na poziomie gmin.

Cele operacyjne, strategiczne, kierunki działań

Proponowane cele i kierunki działań będą spójne z kluczowymi wyzwaniami rozwojowymi województwa śląskiego, zidentyfikowanymi na podstawie analiz trendów globalnych i krajowych oraz wyników prac warsztatowych i konsultacyjnych w regionie. Każdy z celów strategicznych powinien w sposób jednoznaczny uwzględniać elementy odpowiadające na zdiagnozowane problemy i szanse, w tym: transformację gospodarczą i energetyczną, zmiany demograficzne, poprawę jakości środowiska, efektywne zagospodarowanie przestrzenne oraz wzmocnienie

odporności społeczno-instytucjonalnej. Ponadto, kierunki działań muszą pozostawać w zgodzie z hierarchią wyzwań określoną w dokumentach krajowych, takich jak Koncepcja Rozwoju Kraju 2050, Strategia Rozwoju Polski 2035 oraz Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego.

Na podstawie dotychczasowych ekspertyz i warsztatów, zrealizowanych w ramach prac nad aktualizacją Strategii, **zidentyfikowano najczęściej wskazywane jako kluczowe wyzwania i kierunki rozwoju. Zostały one przypisane do celów strategicznych aktualnie obowiązującej Strategii** wraz z rekomendacjami stosownych uzupełnień w dokumencie.

Cele z obecnie obowiązującej Strategii zostały wykorzystane, żeby uporządkować konieczne uzupełnienia według poszczególnych obszarów tematycznych, **natomiast zapis celów zostanie również zweryfikowany i przeformułowany na etapie opracowania projektu** dokumentu Strategii Rozwoju Województwa.

CEL STRATEGICZNY A:

Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej

Główne wyzwania i kierunki rozwoju:

Transformacja energetyczna i przemysłowa:

- Ograniczenie przemysłu wydobywczego oraz roli energetyki konwencjonalnej opartej na węglu kamiennym.
- Dekarbonizacja przemysłu, w tym hutniczego, metalowego (wraz z koksowniczym), automotive oraz chemicznego.
- Rozwój ekorozwiązań w dziedzinie inwestycji, transportu, energetyki (OZE) i zrównoważonego rozwoju.
- Utrzymanie źródeł energii dużej mocy (w tym np. konwersja energetyki węglowej na gazową).

Dywersyfikacja i innowacyjność gospodarki:

- Utrzymanie konkurencyjności gospodarki.
- Podniesienie innowacyjności i odporności łańcuchów dostaw.
- Rozwój gospodarki 5.0 (synergia człowieka z technologią).
- Robotyzacja i obniżenie energochłonności przemysłu.
- Promocja przedsiębiorczości rodzinnej.
- Wsparcie spółek technologicznych o wysokim potencjale innowacyjnym.
- Przeciwdziałanie odpływowi talentów, cennych pracowników i innowacyjnych startupów.

Współpraca międzysektorowa i transfer wiedzy:

- Lepsze wykorzystanie zasobów i synergii między nauką, biznesem i administracją.
- Wzmocnienie współpracy klastrów, sieci, szkół wyższych i jednostek naukowo-badawczych.
- Wsparcie działalności instytutów naukowych oraz transferu wiedzy (np. AI, komputery kwantowe, Internet rzeczy) w kierunku przedsiębiorstw.

Edukacja i kompetencje przyszłości:

- Wsparcie szkół podstawowych i ponadpodstawowych w zakresie: IT, kompetencji kluczowych i kompetencji przyszłości; w tym kadry i infrastruktury.
- Uwzględnienie zmieniającej się natury pracy (cyfryzacja, automatyzacja, marginalizacja osób starszych i słabiej wykształconych, spadek zapotrzebowania na pracowników wykonujących powtarzalne czynności).

Cel strategiczny A: Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej jest odpowiedzią na kluczowe wyzwania gospodarcze regionu, obejmujące konieczność przyspieszenia procesów dekarbonizacji, unowocześnienia profilu przemysłowego oraz budowania zdolności adaptacyjnych wobec zmian technologicznych i rynkowych. W celu jego pełnego odzwierciedlenia w strategii rekomenduje się bardziej szczegółowe rozwinięcie obszarów związanych z:

- dedykowaniem wsparcia dla wzmocnienia konkurencyjności średnich i dużych firm przemysłowych (m.in. obniżenie energochłonności, GOZ, robotyzacja, kształcenie kadr),
- przemysłami przyszłości (automatyka, AI, czyste technologie, gospodarka wodorowa) oraz ich lokalnym łańcuchem wartości;
- kompleksową polityką wspierania transformacji firm, obejmującą mentoring, usługi doradcze, rozwój kompetencji cyfrowych i zielonych;
- zabezpieczeniem rynku pracy, w tym systemem stałego podnoszenia kwalifikacji pracowników sektorów schodzących oraz integracją migrantów jako odpowiedzią na wyzwania demograficzne;
- wzmocnieniem ekosystemu innowacji, z naciskiem na transfer wiedzy z uczelni do biznesu i rosnącą rolę instytutów naukowych w inteligentnych specjalizacjach regionu.

CEL STRATEGICZNY B:

Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca

Główne wyzwania i kierunki rozwoju:

Zmiany demograficzne i społeczne:

- Przeciwdziałanie depopulacji i starzeniu się społeczeństwa.
- Wspieranie zdrowego starzenia.
- Rozwój usług geriatrycznych i opieki senioralnej.
- Zatrzymanie odpływu młodych ludzi mieszkających i kształcących się w regionie.
- Poprawa jakości zatrudnienia i stabilności pracy, szczególnie wśród młodych ludzi mieszkających i kształcących się w regionie.
- Wzmacnianie więzi społecznych i przeciwdziałanie samotności.
- Przeciwdziałanie ubóstwu energetycznemu.
- Wsparcie zdrowia psychicznego, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży.

Jakość życia i dobrostan społeczny:

- Profilaktyka zdrowotna.
- Wsparcie zdrowia psychicznego.
- Usługi społeczne, w tym modelu deinstytucjonalizacji.
- Rozwój usług publicznych i zielonej infrastruktury (np. „miasto 15-minutowe”, zielone osiedla).
- Zwiększenie dostępu do terenów zielonych i oferty spędzania czasu wolnego.
- Poprawa dobrostanu społecznego poprzez wysoką jakość środowiska przyrodniczego.
- Redukcja nierówności społecznych.
- Wzmocnienie poczucia identyfikacji mieszkańców z regionem i budowanie tożsamości regionalnej.

Edukacja, kompetencje i rynek pracy:

- Rozwój kompetencji cyfrowych i odporności informacyjnej społeczeństwa.
- Wspieranie tranzycji absolwentów z systemu edukacji na rynek pracy.
- Rozwój edukacji prośrodowiskowej i prokrajobrazowej.
- Wspieranie świadomego korzystania z mediów społecznościowych.

- Działania wspierające postawy przedsiębiorcze, w tym np. samozatrudnienie.

Przestrzeń i rewitalizacja:

- Rewitalizacja terenów przemysłowych z przywracaniem funkcji społecznych.
- Rozwijanie myślenia metropolitalnego i wprowadzenie perspektywy pokoleniowej do strategii.
- Rewitalizacja „przestrzeni centralnych”.

Cel strategiczny B: Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca w sposób pełny odpowiada na zidentyfikowane wyzwania społeczne, w szczególności na procesy depopulacji, starzenia się społeczeństwa, rosnące znaczenie zdrowia psychicznego oraz rosnące oczekiwania mieszkańców wobec jakości usług publicznych. Aby jeszcze mocniej powiązać cel z wyzwaniami, w strategii warto uszczegółowić:

- nowe modele usług społecznych, w tym rozwój opieki środowiskowej, usług senioralnych i długoterminowych;
- instrumenty zatrzymywania i przyciągania młodych mieszkańców, np. poprzez rozwój oferty mieszkaniowej, transportowej i rekreacyjnej;
- kompleksową politykę dobrostanu, obejmującą zdrowie psychiczne, równowagę pracę–życie, kulturę i partycypację;
- edukację przyszłości, w tym kompetencje cyfrowe, medialne, prośrodowiskowe, przedsiębiorcze, świadomość metropolitalną, spójne przejście ucznia na rynek pracy.

CEL STRATEGICZNY C:

Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni.

Główne wyzwania i kierunki rozwoju:

Problemy środowiskowe i antropogeniczne:

- Redukcja presji antropogenicznej na środowisko naturalne.
- Redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza, gleb i wód.
- Wzmocnienie współpracy transgranicznej w zakresie ochrony środowiska.
- Rozwój gospodarki opartej na źródłach niskoemisyjnych i zero-emisyjnych.
- Promowanie proekologicznego stylu życia.
- Poszerzenie zakresów ochrony przyrody.

Tereny zdegradowane i przemysłowe:

- Rozwiązanie problemu odpadów przemysłowych (nierecyklingowalnych, historycznych).
- Likwidacja składowisk odpadów, zagospodarowanie hałd, oczyszczanie zbiorników wodnych.
- Rekultywacja terenów zdegradowanych i przemysłowych.
- Wprowadzenie zintegrowanych systemów monitorowania osiadania gruntu i zmian topograficznych.

Przestrzeń i urbanistyka:

- Przeciwdziałanie suburbanizacji i rozpraszaniu zabudowy.
- Kształtowanie ładu przestrzennego w oparciu o zrównoważony rozwój.
- Poprawa jakości i estetyki przestrzeni, w tym przestrzeni miejskich.
- Racjonalne zarządzanie zasobami przestrzennymi.
- Metropolizacja i rozwój miast (usługi publiczne, tożsamość, spójność, konkurencyjność).
- Rozwój policentryczności.
- Zmiana wizerunku regionu.

Mobilność i infrastruktura:

- Rozwój zrównoważonej mobilności.
- Wzrost znaczenia „zielonego” transportu.
- Poprawa efektywności infrastruktury technicznej i komunikacyjnej (w tym komunikacji zbiorowej).

Klimat i adaptacja:

- Mitygacja i adaptacja do zmian klimatycznych.
- Rozwój zielonej i błękitnej infrastruktury.
- Zwiększanie zdolności adaptacyjnych miast, terenów podmiejskich i wiejskich.
- Ochrona, odbudowa i zwiększenie powierzchni lasów.
- Podnoszenie świadomości ekologicznej.

Rolnictwo i tereny otwarte:

- Rozwój rolnictwa ekologicznego.
- Utrzymanie dostępu do tradycyjnych terenów otwartych.
- Ochrona korytarzy ekologicznych.
- Integracja systemów terenów zieleni i ochrony terenów otwartych.

Cel strategiczny C: Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni znajduje silne uzasadnienie w wyzwaniach klimatycznych, środowiskowych i urbanizacyjnych identyfikowanych w diagnozie. Region wymaga zdecydowanych działań zmierzających do poprawy jakości powietrza, przeciwdziałania suburbanizacji, uporządkowania ładu przestrzennego oraz adaptacji do zmian klimatu. W tym celu rekomenduje się doprecyzowanie zapisów dotyczących:

- modelu kompaktowego oraz policentrycznego rozwoju, z naciskiem na ograniczenie rozlewania się zabudowy oraz na ochronę terenów otwartych;
- zintegrowanego systemu rewitalizacji i zagospodarowania terenów przemysłowych, w tym nowych standardów rekultywacji i ponownego wykorzystania;
- zielonej i błękitnej infrastruktury, jako narzędzia adaptacji klimatycznej oraz poprawy jakości życia;
- rozwoju niskoemisyjnej mobilności, szczególnie transportu zbiorowego, rowerowego i multimodalności;
- rozszerzenia terenów chronionych i korytarzy ekologicznych, zgodnie z priorytetami UE dotyczącymi odbudowy zasobów przyrodniczych.

CEL STRATEGICZNY D:

Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym.

Główne wyzwania i kierunki rozwoju:

Zarządzanie i partycypacja społeczna:

- Rozwój partycypacyjnego modelu zarządzania publicznego.
- Rozwój form konsultacji i uzgadniania stanowisk.
- Określenie zasad współpracy i współdziałania różnych podmiotów w procesach zarządzania rozwojem.
- Rozwój kompetencji menadżerskich kadry zarządzającej w administracji publicznej.
- Wzmocnienie znaczenia współpracy lokalnej.

Polityka krajowa i międzynarodowa:

- Wzmacnianie decentralizacji i samorządności.
- Budowanie spójności społecznej i przeciwdziałanie polaryzacji.
- Wzmocnienie pozycji regionu w kontekście międzynarodowym i krajowym.
- Wspieranie integracji europejskiej.

Bezpieczeństwo i informacja:

- Wzmacnianie odporności społecznej na dezinformację.
- Rozwój systemów bezpieczeństwa cyfrowego i przeciwdziałania zagrożeniom hybrydowym.
- Wzmacnianie bezpieczeństwa i ochrony cywilnej.

Wizerunek i promocja regionu:

- Koordynacja tworzenia pozytywnego wizerunku i marki regionu oraz miast zarówno wewnątrz regionu, jak i na zewnątrz).
- Wzmocnienie integracji wewnętrznej regionu i pozycji konkurencyjnej Metropolii.
- Ponadregionalna, transgraniczna i transnarodowa promocja śląskiego rynku pracy.
- Ponadregionalna i ponadnarodowa promocja śląskich jednostek akademickich.

Cel strategiczny D: Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym pozostaje w pełni zgodny z wyzwaniami dotyczącymi odporności, bezpieczeństwa, procesów partycypacyjnych oraz wysokiej jakości zarządzania terytorialnego. Transformacja społeczno-gospodarcza w regionie wymaga silnych, dobrze współpracujących instytucji oraz rozwoju kultury współdecydowania. W celu zwiększenia operacyjności zapisów rekomenduje się uzupełnienie strategii o:

- kompleksową koncepcję odporności regionalnej, obejmującą bezpieczeństwo cywilne, energetyczne, żywnościowe, klimatyczne i informacyjne;
- mechanizmy współzrządzenia, w tym klarowny system roli województwa, gmin, powiatów oraz partnerów społeczno-gospodarczych;
- narzędzia walki z dezinformacją i wzmocnienia odporności informacyjnej społeczeństwa;
- standardy zarządzania projektami strategicznymi oraz integrację źródeł finansowania;
- spójny system monitoringu i ewaluacji, z naciskiem na mierzenie efektów transformacji i jakości życia mieszkańców.

Wprowadzenie wskazanych powyżej uszczegółowień pozwoli przełożyć tę zgodność na bardziej operacyjne, mierzalne i przyszłościowe zapisy Strategii, wzmacniając jej funkcję sterującą zarówno wobec polityk sektorowych, jak i decyzji przestrzennych oraz inwestycyjnych na poziomie regionalnym i lokalnym.

Podsumowując, z analizy zgodności ze Strategią Rozwoju Polski do 2035 r. oraz na podstawie rekomendacji zleconych ekspertyz i wniosków z warsztatów wynika, iż w aktualizowanej Strategii należy przede wszystkim uzupełnić zapisy dotyczące **bezpieczeństwa mieszkańców** województwa śląskiego oraz **zwiększenia odporności regionu**. Ponadto zgodnie z wymogami ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz ustawy o samorządzie województwa, w części strategicznej i diagnostycznej zostanie uwzględniony wymiar **klimatyczno-środowiskowy**. Kolejnym tematem, wymagającym rozszerzenia lub uzupełnienia jest wsparcie dla **obszarów wiejskich** wymagających większego włączenia w procesy rozwojowe.

Wskazana lista uzupełnień w aktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” nie jest ostateczna i może podlegać modyfikacjom w trakcie prac nad projektem dokumentu.

Tabela 3. Proponowany ramowy zakres zmian w aktualizowanym dokumencie Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”.

FRAGMENT STRATEGII	OPIS ZMIANY
UWARUNKOWANIA POLITYKI ROZWOJU	– Weryfikacja aktualności dokumentów na poziomie krajowym, w tym ich wyzwań, celów i priorytetów. – Weryfikacja aktów prawnych.
DIAGNOZA STRATEGICZNA	– Aktualizacja diagnozy do najnowszych dostępnych danych statystycznych. – Dodanie do dokumentu skrótu diagnozy statystycznej. – Weryfikacja zapisów analizy SWOT. – Weryfikacja aktualnych wyzwań i trendów rozwojowych pod kątem nowych uwarunkowań w regionie.
OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI	– Weryfikacja OSI pod kątem ich aktualności oraz ewentualnych nowych zapisów pochodzących z dokumentów krajowych.
MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNY, USTALENIA ORAZ REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W WOJEWÓDZTWIE	– Dodanie do dokumentu nowego elementu strategii: modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej. – Powiązanie modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej z wizją rozwoju i celami strategicznymi. – Dodanie do dokumentu nowego elementu strategii: ustaleń oraz rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie.
PROGNOZY I TRENDY	– Weryfikacja aktualności prognoz i trendów pod kątem uwarunkowań światowych, krajowych i regionalnych.
WIZJA	– Dopuszcza się modyfikację wizji rozwoju województwa śląskiego ze względu na nowe wyzwania i zjawiska zachodzące zarówno w otoczeniu jak i w regionie.
CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ	– Weryfikacja i modyfikacja pod kątem aktualności i dostosowania zapisów pod kątem nowych uwarunkowań światowych, krajowych i regionalnych. – Uwzględnienie wyzwań związanych z bezpieczeństwem, odpornością, sprawnością państwa i wsparciem dla obszarów wiejskich oraz wymiarem klimatyczno-środowiskowym.
PRZEDSIĘWZIĘCIA I TERYTORIALNY WYMIAR INTERWENCJI	– Weryfikacja i aktualizacja listy przedsięwzięć.
SYSTEM WDRAŻANIA I FINANSOWANIA	– Weryfikacja zapisów. – Przypisanie źródeł finansowania.
MONITORING I EWALUACJA	– Weryfikacja aktualności wskaźników i ich celowości badania, jak również możliwości pozyskania odpowiednich danych. – Dopasowanie wskaźników do uaktualnionych celów i kierunków Strategii.

Źródło: opracowanie własne.

ZAŁĄCZNIK

Tabela 4. Zgodność celów strategicznych i operacyjnych obowiązującej Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” z celami Strategii Rozwoju Polski do 2035 r. z wyzwaniami Koncepcji Rozwoju Kraju 2050.

SRP/cele/ SRW /cele/	Łagodzenie zmian demograficznych i adaptacja do nich	Tworzenie warunków dla konkurencyjnej i sprawiedliwej gospodarki, z poszanowaniem dla środowiska i klimatu	Wzmocnienie bezpieczeństwa, odporności i sprawności państwa
CEL STRATEGICZNY A: Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji		X	
A.1. Konkurencyjna gospodarka		X	
A.2. Innowacyjna gospodarka		X	
A.3. Silna lokalna przedsiębiorczość		X	
CEL STRATEGICZNY B: Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca	X		
B.1. Wysoka jakość usług społecznych, w tym zdrowotnych	X		
B.2. Aktywny mieszkaniec	X		
B.3. Atrakcyjny i efektywny system edukacji i nauki		X	
CEL STRATEGICZNY C: Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni		X	
C.1. Wysoka jakość środowiska		X	
C.2. Efektywna infrastruktura		X	
C.3. Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu		X	
CEL STRATEGICZNY D: Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym			X
D.1. Zrównoważony rozwój terytorialny			
D.2. Aktywna współpraca z otoczeniem i kreowanie silnej marki regionu			
D.3. Nowoczesna administracja publiczna			X

KRK /wyzwania/ SRW /cele/	Transformacja społeczna sprzyjająca wszystkim grupom społecznym	Nowoczesna gospodarka respektująca środowisko naturalne i klimat	Odporne państwo z silną pozycją w Europie i na świecie	Zrównoważona przestrzeń uwzględniająca potrzeby człowieka i środowiska
CEL STRATEGICZNY A: Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji		X		
A.1. Konkurencyjna gospodarka		X		
A.2. Innowacyjna gospodarka				
A.3. Silna lokalna przedsiębiorczość				
CEL STRATEGICZNY B: Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca	X			
B.1. Wysoka jakość usług społecznych, w tym zdrowotnych	X			
B.2. Aktywny mieszkaniec	X			
B.3. Atrakcyjny i efektywny system edukacji i nauki	X			
CEL STRATEGICZNY C: Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni		X		
C.1. Wysoka jakość środowiska		X		
C.2. Efektywna infrastruktura		X		
C.3. Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu				X
CEL STRATEGICZNY D: Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym			X	
D.1. Zrównoważony rozwój terytorialny				
D.2. Aktywna współpraca z otoczeniem i kreowanie silnej marki regionu				
D.3. Nowoczesna administracja publiczna			X	

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 5. Zakres tematyczny diagnozy społeczno-gospodarczej w aktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”.

OBSZAR DIAGNOZY	ZAKRES TEMATÓW
 GOSPODARCZY	• PKB • WDB • Handel zagraniczny • Podmioty gospodarcze • Finanse JST • Przemysł • Transformacja • Obszary wzrostu • Usługi • Rolnictwo • Instytucje otoczenia biznesu • Szkolnictwo wyższe • Rynek pracy • Budownictwo • B+R+I
 SPOŁECZNY	• Edukacja • Zdrowie • Kultura • Sport • Polityka społeczna • Demografia • Bezpieczeństwo publiczne
 PRZESTRZENNY	• Spójność transportowa • Infrastruktura komunalna • Walory turystyczne • Zasoby mieszkaniowe • Rewitalizacja • Tereny poprzemysłowe
 ŚRODOWISKOWY I KLIMATYCZNY	• Zasoby naturalne • Krajobraz • Ochrona wód • Gospodarka odpadami • Emisyjność • Hałas • Klimat • Energetyka
 TRANSFORMACYJNY	• Główne uwarunkowania procesu transformacji • Kluczowe wyzwania procesu transformacji energetycznej • Ocena stopnia przygotowania interesariuszy do transformacji energetycznej • Komunikacja na temat transformacji energetycznej • Wybrane działania wspierające proces transformacji regionu

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 6. Krajowe Obszary Strategicznej Interwencji w Strategii Rozwoju Polski do 2035 r.

NAZWA OSI	ZASIĘG	CEL INTERWENCJI
otoczenia Centralnego Portu Komunikacyjnego	Gminy znajdujące się w otoczeniu Centralnego Portu Komunikacyjnego	Wykorzystanie impulsów wynikających z budowy i eksploatacji Centralnego Portu Komunikacyjnego oraz przeciwdziałanie ewentualnym negatywnym skutkom inwestycji.
elektrowni jądrowej i morskiej energetyki wiatrowej	Gminy znajdujące się w otoczeniu budowy elektrowni jądrowej oraz miejsc odbioru mocy z morskiej energetyki wiatrowej	Wykorzystanie impulsów wynikających z realizacji inwestycji w elektrownię jądrową oraz powstania dużych nadwyżek mocy energetycznych na północy kraju, a także przeciwdziałanie ewentualnym negatywnym skutkom tych inwestycji.
transformacji energetycznej	Gminy, w których w związku z transformacją energetyczną może nastąpić skokowe zmniejszenie liczby miejsc pracy i problemy środowiskowe	Łagodzenie społecznych, gospodarczych i środowiskowych skutków wygaszanych kopalń i elektrowni węglowych oraz zapewnienie nowych źródeł energii.
odporności i rozwoju obszarów przy zewnętrznej granicy UE	Gminy położone wzdłuż zewnętrznej granicy UE	Budowanie zdolności do przewidywania i reagowania na problemy o charakterze społecznym, gospodarczym i środowiskowym związane ze specyficznym położeniem geograficznym.
wsparcia dla policentrycznej sieci miast i ich obszarów funkcjonalnych	Metropolie oraz ośrodki regionalne i subregionalne wraz z obszarami funkcjonalnymi	Definiowany indywidualnie w zależności od potencjałów i potrzeb poszczególnych miast i ich obszarów funkcjonalnych.
wsparcia dla obszarów wiejskich wymagających większego włączenia w procesy rozwojowe	Obszary wiejskie, które w perspektywie realizacji Strategii będą wymagały szczególnego wsparcia m.in. ze względu na procesy demograficzne	Tworzenie warunków dla zapewnienia żywotności obszarów wiejskich, budowa odporności na kryzysy oraz adaptacja do procesu dezagrarnizacji i zmian demograficznych.

Źródło: Strategia Rozwoju Polski do 2035 r. Projekt średniookresowej strategii rozwoju kraju do konsultacji publicznych.